

Kritik mot Socialnämnden i Ängelholms kommun för hanteringen av en s.k. orosanmälan till en annan kommun

Beslutet i korthet: En kvinna som studerade till socionom genomförde praktik vid socialförvaltningen i Ängelholms kommun. Med anledning av vad hon berättade om sig själv för sina medarbetare upprättades en s.k. orosanmälan avseende kvinnans barn och överlämnades till hennes hemkommun.

Socialnämnden kritiseras för att praktikhandledarna vid ett möte med kvinnans lärare agerade på ett sådant sätt att det framkom att det hade upprättats en orosanmälan.

Bakgrund

AA studerade till socionom och genomgick under höstterminen 2010 kandidatperiod (praktik) vid socialförvaltningen i Ängelholms kommun. Socialsekreterarna BB och CC var hennes handledare. I december 2010 hölls, på handledarnas initiativ, ett möte på socialförvaltningen. Vid mötet deltog handledarna, AA samt två lärare från universitetet – en lärare med ansvar för praktikperioden (DD) och en studievägledare med ansvar för vissa praktiska frågor angående studenternas praktik (EE). I samband med mötet fick AA och universitetslärarna veta att socialförvaltningen i Ängelholms kommun hade upprättat en anmälan till AA:s hemkommun angående misstanke om att socialnämnden kunde behöva ingripa till skydd för AA:s barn (en s.k. orosanmälan). Den anmälan som gavs in till socialnämnden i AA:s hemkommun var undertecknad av två gruppledare vid socialförvaltningen i Ängelholms kommun.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot sina handledare och de två gruppledarna. Hon anförde bl.a. följande. Handledarna har brutit mot bestämmelserna om sekretess genom att vid mötet med hennes lärare i december 2010 "lämna fram" en kopia av den anmälan som hade gjorts till hennes hemkommun. Hennes lärare hade inte rätt att ta del av det som skrivits i anmälan och inte heller att få uppgift om att en anmälan hade gjorts. Anmälan innehöll dessutom faktafel.

AA framförde även klagomål angående bl.a. allmänt bristfällig efterlevnad av sekretessregler inom förvaltningen.

Utredning

Inledningsvis inhämtades en kopia av orosanmälan från AA:s hemkommun. Vidare togs vissa upplysningar in per telefon, bl.a. från AA.

Vad som kom fram genom utredningen gav mig anledning att anta att befattningshavare som står under min tillsyn hade gjort sig skyldig till brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Jag beslutade därför den 22 mars 2011 att inleda förundersökning angående sådant brott.

I april 2011 hölls förhör med AA som målsägande. I maj 2011 hölls förhör med EE respektive DD som vittnen.

Med hänsyn till vad som kom fram under förundersökningen fann jag inte längre anledning att anta att någon person som står under min tillsyn hade gjort sig skyldig till brott mot tystnadsplikt. Jag beslutade därför den 27 maj 2011 att lägga ned förundersökningen och i stället fortsätta utredningen inom ramen för förevarande tillsynsärende.

Socialnämnden i Ängelholms kommun anmodades att göra en utredning och yttra sig över vad AA anfört om mötet mellan praktikhandledarna och lärarna i sin anmälan till JO. Yttrandet skulle särskilt avse klagomålen rörande att sekretesskyddade uppgifter lämnats ut till lärarna.

Socialnämndens arbetsutskott gav in ett yttrande av följande lydelse.

Utredning och yttrande gällande AA

Nedanstående yttrande har sammanställts efter samtal med socialsekreterare BB och CC, vilka var AA:s två handledare under hennes tid som kandidat vid Individ- och familjeomsorgen i Ängelholm. Vidare ligger även en skriftlig sammanställning av AA:s praktiktid till grund för nedan skriven utredning.

AA:s praktiktid

AA:s handledare, BB och CC, tog tidigt i praktikterminen kontakt med praktikansvarig lärare, DD, för att få råd och vägledning kring handledarskapet av AA. Detta då de uppmärksammat att AA hade svårigheter att tillgodogöra sig vissa delar i den gemensamt uppgjorda praktikplanen. Främst handlade det om att AA tydligt visade att hon hade en medberoendeproblematik. DD rådde BB och CC att ha medberoendeproblematiken som en röd tråd i handledningen med AA, vilket de också hade.

Handledarna hade kontinuerligt samtal med AA kring att de såg ett allmänt medberoende hos AA i kontakten med klienter. De diskuterade även med henne om hur detta påverkade hennes bedömningar och hur hon hanterade och tolkade lagstiftningen. AA hade även svårigheter att representera en myndighet. Samtal hölls med AA om att hon hade svårt att föra sig som en myndighetsperson, dels i förhållande till klienten men även i förhållande till samarbetspartners.

AA sa i diskussioner med sina handledare att hon har en negativ syn på myndighetspersoner då hon sa sig ha egna negativa erfarenheter av socialtjänsten i sin hemkommun. [---]

Utifrån de samtal handledarna hade med AA växte en oro för AA:s son fram. Oron ledde fram till att man beslutade sig för att formulera en anmälan till AA:s hemkommun. AA fick muntlig information om att handledarna avsåg att lämna en anmälan redan innan den formulerats i skrift.

Mötet mellan AA, hennes handledare på praktikplatsen och hennes lärare

Det möte som AA:s anmälan till JO handlar om är ett möte som ägde rum efter att BB och CC bedömt att de brister AA visat var så allvarliga att hon inte kunde vara kvar på sin praktikplats. Två ansvariga lärare deltog från skolan och BB och CC från socialtjänsten tillsammans med AA.

Mötet var påkallat utifrån att högskolan är socialtjänstens uppdragsgivare när det gäller ansvaret för kandidaten. Syftet med mötet var att överlämna en bedömning till praktikansvarig lärare för att förklara och tydliggöra att AA:s brister i det sociala arbetet var så stora att hon inte kunde vara kvar på praktikplatsen.

Handledarna beskriver för skolans representanter att de tidigt i terminen sett en medberoendeproblematik hos AA och att AA har en hemsituation som påverkar hennes yrkesroll. De beskriver hur detta påverkar hur AA förhåller sig i klientmöten men även i ärendediskussioner och i kontakter med andra myndigheter. [---]

Det är riktigt att handledarna formulerat en skriftlig anmälan om oro för AA:s son som de avsåg att lämna till socialtjänsten i AA:s hemkommun. Anmälan finns med i rummet förslutet i ett kuvert men den finns inte med i diskussionerna med AA och lärarna.

AA blev upprörd under mötet när handledarna beskriver de brister de sett hos henne. Hon är besviken och väljer att hastigt resa sig upp som för att rusa därifrån. Handledarna ber AA vänta och överlämnar då det slutna kuvertet, vari orosanmälan till hemkommunen ligger. AA frågar: "vad är det?". Handledarna svarar då att det är en anmälan som de avser att lämna till socialtjänsten i AA:s hemkommun. Det hela går väldigt snabbt och AA rusar i affekt ut från rummet med kuvertet i handen. Planeringen var att be AA stanna kvar en stund efter att mötet med lärarna var avslutat och då ge AA en kopia på anmälan och ge henne möjlighet till samtal om anmälan. Nu blev det inte som planerat.

Bedömning

Frågeställningen handlar om två saker. Det ena är vad som avhandlats på mötet handledarna kallat till. Det andra handlar om att det kan ha lämnats ut sekretessskyddade uppgifter till lärarna under detta möte.

Om en socionomkandidat har egna svårigheter som visar sig under praktiktiden är det handledarnas skyldighet att överlämna den informationen till ansvarig praktiklärare på skolan. Detta då det är skolan som är handledarnas uppdragsgivare. I det här fallet handlar det om att AA har en egen problematik som slår igenom i klientkontakter och i diskussioner om klienter och det sociala arbetet.

I slutet av mötet reser sig AA i affekt upp och är på väg att lämna rummet. I stunden överlämnar handledarna då ett slutet kuvert som innehåller anmälan om oro för AA:s son. AA är upprörd och i farten när hon är på väg därifrån ställer hon frågan om vad det är för kuvert. Handledarna svarar att det är en anmälan om oro för sonen. Det har inte sagts något om innehållet i kuvertet eller lämnats muntlig information om anmälan under mötet, men den här överlämningen borde oavsett det inte ha skett i närvaro av lärarna. Kuvertet och muntlig information borde ha lämnats till AA i ett separat möte, vilket också är verksamhetens rutinmässiga förfarande.

Socialförvaltningen har tydliga rutiner när det gäller hantering av information som rör enskild individ. Det tillhör ovanligheten att en kandidat inte kan vara kvar på sin

praktikplats av sådana skäl som avses i AA:s fall. Ärendet är av känslig karaktär, vilket innebär att det som hände är att betrakta som ett misstag som skedde i stunden utifrån rådande situation.

AA kommenterade remissvaret. Hon anförde därvid bl.a. att orosanmälan inte låg i ett kuvert när den överlämnades.

Rättslig reglering

Enligt 26 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Av 20 kap. 3 § brottsbalken framgår att den som röjer någon uppgift, som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag, ska dömas för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år. Om gärningen begås av oaktsamhet döms till böter. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Bedömning

Det har framkommit att socialförvaltningen kallade två universitetslärare till ett möte i december 2010 för att diskutera förutsättningarna för AA:s fortsatta praktik vid förvaltningen. Skälet var att handledarna ansåg att olika förhållanden kopplade till AA:s familjesituation omöjliggjorde hennes slutförande av praktiken.

Det finns inte anledning för mig att rikta någon kritik mot att mötet genomfördes. Inte heller har jag någon invändning mot att det, i den aktuella situationen, togs upp omständigheter som rörde AA:s privatliv, i den mån detta var relevant för frågan om hennes genomförande av praktiken.

Vad gäller hanteringen av orosanmälan i samband med mötet finner jag skäl att anförda följande.

Socialtjänsten i Ängelholms kommun hade fått del av de uppgifter som den aktuella anmälan grundade sig på genom att AA talade om sitt privatliv med sina arbetskamrater vid socialförvaltningen, dvs. i samtal kollegor emellan. Den anmälan som upprättades av två gruppleddare inom förvaltningen omfattades dock självfallet av bestämmelserna om sekretess inom socialtjänsten. Redan uppgiften om att anmälan existerade skyddades av sekretess.

Utredningen ger inte stöd för AA:s inledningsvis gjorda påståenden om att själva anmälan låg framme på bordet i rummet respektive att uppgifterna i anmälan diskuterades närmare under mötet. I remissvaret har anförts att "handledarna" överlämnade anmälan till AA och, på fråga från AA, upplyste att det var en anmälan om oro för sonen. Det har inte framkommit vilken av de två handledarna det var som gjorde uttalandet.

Som redan framgått fann jag efter de förhör som hölls under förundersökningen inte anledning att gå vidare med det straffrättsliga förfarandet. Vad som har

framkommit genom den fortsatta utredningen föranleder inte annan bedömning i den frågan. Detta innebär dock inte att myndighetens agerande vid mötet är fritt från invändningar. Jag delar nämndens uppfattning att orosanmälan och information rörande den borde ha lämnats till AA vid ett separat möte. Hanteringen förtjänar kritik.

Vad AA har anfört i övrigt ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som uttalats ovan.